

81. UNIFIHA mõis (Unnipicht). Rüütlimõis.

Nõo k/n, Nõgiaru sovhoos (Nõo kihelkond).

Peahoone on pikk ühekordne krohvitud telliskivihoone, mis asudes reljeefil, omab tagafassaadis kõrge soklikorruse. Hoone on kaetud kõrge poolkelpkatusega, katteks laast, räästad on laialt üleulatuvad, seejuures tagafassaadis on lõik, kus räästas ulatub rohkem üle kui tiibadel. Osa laastukatet asendatud eterniidiga. Hoone esifassaadi liigendavad tiibadel kaks tugevalt eenduvat esikut, mis algselt mõlemad olid tellistest, nüüd vasakpoolne asendatud puiduga. Need külgrisaliidilaadsed esikud on kaetud väga lamedate viilkatustega. Aknad esifassaadis on rühmitatud: keskel 3, äärtel 2. Aknad seejuures on suured, 6-ruudulised. Tagafassaadis on keskteljel paiknenud suur palkon, millest alles vaid sokliriismed. Katuses leidub väikesed segmentaknakesi laka valgustamiseks.

Hoonet võib lugeda XIX saj. keskelt pärinevaks, mis ilmselt sajandi lõpul või vahetusel on väheselt rekonstrueeritud. Ta on kasutusel korteritena ning ebarahuldavas seisundis.

Kõrvalhooneid on keskmisel hulgal, teatav osa neist on peahoonega esiväljakul ansamblliliselt seotud. Enamik hooneist on aga varemeis või ümber ehitatud. Olulisemad on:

Valitsejamaja on kõrgele maakivist soklikorrusele paigutatud ühekordne väike puithoone, mis kaetud viilkatusega. Katusekate laast, räästad laialt üleulatuvad viiludes, külgedel laiald laudkarniisiga, mis seejuures eendub tunduvalt, viilu all on karniis krepitud. Seinad vooderdatud rõhtvoodriga, nurgad vertikaalsete nurgalaudadega. Sokkel krohvimata. Aknad paiknevad korrapäraselt, on keskmise suurusega ning 6-ruudulised,

omavad profiiliga piirdelaudu. Hoone võib pärineda XIX saj. II poole keskelt.

Aednikumaja on väga väike krohvitud telliskivihoone, mis kaetud laastukattega viilkatusega, räästad kitsad, üleulatuvad. Aknad on väikesed (raamistik puudub). Hoone võib pärineda XIX saj. II poolest.

Ait on väike maakivihoone, mille müürid krohvitud, krohvipinnale ulatuvad kivide põsed, krohvipind kivide vahel dekoreeritud kividildudega. Hoone omab väga omapäraseid otsafassaade, need on lõpetatud polügonaalselt, 5-tahuliselt. Tahkude nurgad markeeritud laiade nurgaliseenidega (krohvitud tellistest). Hoonet katab kõrge kelpkatu, kelbad tahkude järgi (katteks eterniit). Vähesed aknad on väikesed, 6-ruudulised, Hoone võib pärineda XIX saj. III veerandist.

Viinavabrik (?) on suur kahekordne krohvimata telliskivihoone, mis kaetud laastukattega poolkelpkatusega, millel laialt üleulatuvad räästad külgfassaadides. Poolviil püstlaudadest voodriga. Vähesed aknad on väikesed, 6-ruudulised. Ustel kitsad valgnikud. Hoone võib pärineda XIX saj. II poole keskelt või IV veerandist.

Tall on pikk maakivihoone, millel seinad krohvitud, krohvipinnal maakivide põsed, kividevaheline krohv dekoreeritud kildudega. Hoonet katab kõrge poolkelpkatu, katteks laast, räästad üleulatuvad. Hoone esifassaadis on suured ja laiad ukсед, kaetud lameda kaarega, üksikud kitsamad ukсед omavad kõrget kaart. Samuti on kõrge kaarega ühe- või kahekaupa uste vahele paigutatud suured aknad. Akendel allosas väikeste ruutudega raamistik (12 ruutu), ülal segmendis kiirtekujuline raamistik. Kõik avad on piiratud laiade krohviääristega, nurgad laiade krohvi-

liseenidega. Hoone võib pärineda XIX saj. III veerandist.

Ait (?) on pikk maakivihoone, mis ulatuslikult rekonstrueeritud. Tema müürid on laotud ja kujundatud analoogiliselt tallile. Säilunud on mõne ukse kõrged kaaravad ja neid raamivad krohviäärised, samuti poolviilualune lai vahevöö. Hoone võib pärineda eelmise ehitusega samast ajast.

Laudad moodustavad kahest paralleelhoonest hoonerühma. Laut on pikk lõhutud maakividest krohvimata müüridega ehitus, mille avade küljed ja nurgad tellistest. Hoonet katab poolkelpkatus kitsaste üleulatuvate räästastega, laastukattega. Ühtlaste vahedega paigutatud suured, 6-ruudulised aknad omavad laiü ääri-seid, mis tellistest hambuva kvaaderäärisega. Ka hoone nurgad on lahendatud hambuva kvaaderliseeniga. Ehitus võib pärineda XIX saj. IV veerandist.

Tööliselamu on väike, lõhutud maakividest krohvimata hoone, mille avade külgedel ja nurkades kohati kasutatud tellist hambuvate plokkidena. Hoonet katab laastukattega viilkatus, räästad üleulatuvad, otsviilud rõhtlaudvoodriga. Akende algne raamistik ei ole säilunud. Hoone võib pärineda XIX saj. lõpuveerandist.

Park on võrdlemisi suur ja mitmeosaline. Põhiosa on segastiilis. Peahoone ees on majandushoonetega osaliselt piiratud avar väljak, kus vaid vabalt mõned suured lehised ja mitmed põlis-tammed. Pargi küljel aga heatasemelises kujunduses vaba pla-neeringuga pargiosa, mis tiheda istutusviisiga puistuga. Siin vaba kaldajoonega tiik, milles saari. On väikeseid kunstlikke künkaid, millest ühes on maakividest laotud grott. Puud on väikestes tihedates rühmades, kus kasutatud kontrastiprintsiipi: kask-lehis-pärn. Puuderühmade vahel väikesed välud. See

Pargiosa on peahoonega seotud parki läbiva kitsa teega, mis ääristatud tammedega. Peahoone tagaküljel on laskuval reljeefil aga teine pargiosa, siin on jälgi korrapärasest terrassist, puid on vähe, kas üksikult või mõnepuulistes rühmades. On jälgitavad regulaarses laadis teed. Otse peahoone taga on aga mõnevõrra vabama joonega ringtee. See pargiosa jätab peahoone maastikku avatuks. Mõisast Kambja suunas kulgeb vallseljak väga kauni põlise männikuga, mis parkmetsaks. Siin Unipiha linnamägi. Teine parkmetsasalu asub Aarike teel, nn. "Kalmemägi", kus väikesel künkal põliskased.

Pargi seisund on ebarahuldav, tal puudub funktsioon ning park metsistub.

Külastatud 1973.a., pildistatud 1963. ja 1973.a.

Unipiha mõis.
Peahoone tagakülg.

Unipiha mõis.
Peahoone tagakülg.